

เส้นทางส่งเสริมและนิเทศการเกษตรไทย

ศาสตราจารย์วิจิตร อวระกุล

อดีตอาจารย์ประจำสาขาส่งเสริมการเกษตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ หัวหน้าภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ได้ขอให้ผมเขียนบทความเชิงวิชาการในแนวเรื่อง “เส้นทางพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรไทย” เพื่อการศึกษาและประมวลเป็นองค์ความรู้เพื่อใช้ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน เนื่องในโอกาสครบรอบปีที่ 25 ของการก่อตั้งภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

ผมเคยเป็นกรรมการทำงานร่วมกับ ดร.พิชัย ทองดีเลิศ มีความคุ้นเคยกัน ผมจึงมีความยินดี และเต็มใจลงมือเขียนให้

การส่งเสริมการเกษตร ได้เริ่มขึ้นแล้วตั้งแต่สมัยต้นๆ ของการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์มหาวิทยาลัยฯ

โดยเริ่มในขณะที่คุณหลวงสุวรรณ วาจกกลกิจ ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ราวปี พ.ศ.2489 ท่านได้จัดรายการ “โรงเรียนไก่” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ได้นำบทความการเลี้ยง การดูแล การให้อาหาร การป้องกันโรคไก่ ฯลฯ ให้โฆษณาสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเป็นผู้อ่าน เป็นตอนๆ ไป ในรายการตอนเช้าหลังข่าวของทางราชการทุกวัน ได้รับความสนใจจากเกษตรกร และประชาชนทั่วไปเป็นอย่างมาก นอกจากนั้น ท่านยังออกหนังสือวารสารไก่ สารสั้นไก่ ต่อมาท่านจัดการแข่งขันไข่ตกในงานตลาดนัดเกษตร แนะนำการเลี้ยงไก่แบบขังกรงเป็นครั้งแรกในประเทศไทย จัดตั้งโรงฟักไข่เป็นจำนวนมากๆ การเลี้ยงไก่บนสระเลี้ยงปลา เพื่อใช้ไข่ไก่เป็นอาหารปลา

ในงานวัน “ตลาดนัดเกษตร” ท่านได้จัดแสดงความก้าวหน้าทางการเกษตรใหม่ๆ เช่น การปลูกพืชผักต่างๆ รวมทั้งผักของต่างประเทศ เช่น กระหล่ำปลม มะเขือเทศ ผักต่างๆ ของเมืองหนาวที่คนไทยสมัยนั้นไม่ค่อยได้เห็นดังปัจจุบัน ด้านสัตว์นอกจากไก่แล้วก็มีหมู วัว แพะ ฯลฯ

คุณหลวงสุวรรณฯ ท่านได้วางแผนที่จะขอโอนตัวอาจารย์พนม สมิตานนท์ จากกรมวิสามัญกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งสำเร็จการศึกษาทางเกษตรจากประเทศฟิลิปปินส์ มาเป็นหลักในด้านการเรียนการสอน และการดำเนินการส่งเสริมการเกษตร เช่นเดียวกับงาน Agricultural Extension and Education ของสหรัฐอเมริกา ต่อมาอาจารย์พนม สมิตานนท์ จึงย้ายมาสังกัดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณะกสิกรรมและสัตวบาล ประกอบกับได้กำลังสำคัญ คือ รศ.พร สุวรรณวาจกกลกิจ และ ดร.นิพนธ์ คันธเสวี ซึ่งสำเร็จการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา เป็นกำลังสำคัญรวมทั้งอาจารย์ท่านอื่นๆ เป็นอาจารย์สอน ที่สำคัญคือมีผู้เชี่ยวชาญจากสหรัฐมาช่วยเป็นอาจารย์สอนด้วย ตั้งเป็น “แผนกวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร” สังกัดคณะกสิกรรมและสัตวบาล (คณะเกษตรปัจจุบัน) หลักสูตร 5 ปี แบ่งออกเป็น 3 สาขา คือ

- 1) สาขาส่งเสริมการเกษตร (Agricultural Extension)
- 2) สาขาครุศาสตร์เกษตร (Agricultural Education)
- 3) สาขาพัฒนาชุมชน (Community Development)

ต่อมา ศ.ดร.พนม สมิตานนท์ เห็นว่าอาจารย์แผนกวิชาส่งเสริมฯ นอกจากจะสอนแล้ว ยังให้บริการด้านอื่นๆ ด้วยเช่น งานฝึกอบรม การนำชมกิจการมหาวิทยาลัย ซึ่งมีทั้งนักเรียน นักศึกษา ข้าราชการที่มาขอคูงาน การให้บริการสื่อแสงเสียง ทั้งที่หอประชุมและนอกสถานที่ การจัดพิมพ์ จัดทำเอกสารเผยแพร่ การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ฯลฯ เป็นงานบริการทางวิชาการ

จึงขอจัดตั้งเป็นสำนักส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางเกษตร ที่เป็นงานที่ไม่ใช่การสอน โดยท่านเป็นผู้อำนวยการสำนักฯ และหัวหน้าแผนกวิชาด้วย ในขณะเดียวกัน ก็ใช้กำลังคนของภาควิชาฯ ทำงานของสำนักไปด้วย แต่ไม่ได้เงินเดือนสองทาง คงรับแต่เงินเดือนอาจารย์เท่านั้น เรียกว่าทำงานเพิ่มอีกหน่วยงานหนึ่ง แต่เงินเดือนเท่าเดิม (ประมาณ 1,400 – 1,500 บาท เงินเดือนผมในขณะนั้น)

ต่อมาการเรียนการสอนสาขาพัฒนาชุมชน ได้พัฒนาขึ้นเป็นคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร ก็ไปจัดตั้งเป็นภาควิชาอาชีวศึกษา ในคณะศึกษาศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตร ก็พัฒนาเป็นภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ผมก็มีความภูมิใจที่จะบอกว่า ผมเป็นศาสตราจารย์คนแรก ของภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ของคณะเกษตร นี่เป็นเส้นทางที่เกิดขึ้นและพัฒนาจนถึงปัจจุบัน

การเรียนการสอนในระยะแรกของแผนกวิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร ก็เรียนวิชาเกี่ยวกับจิตวิทยา การสื่อสาร การใช้สื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ (ยังไม่มีดาวเทียม Internet) การพูดในที่ชุมชน การประชุม มนุษยสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ การดำเนินการเกี่ยวกับกลุ่มชน เช่น เกษตรกร ยุวเกษตรกร การจัดรายการวิทยุ โทรทัศน์ การใช้เครื่องมือสื่อสาร การเป็นผู้นำ ฯลฯ ส่วนวิชาบังคับเช่น ภาษาอังกฤษ เคมี สถิติ ฯลฯ ก็จะเรียนเหมือนแผนกวิชาอื่นๆ

ในระยะแรกๆ ที่เรียน ก็มักจะถูกถากถางจากเพื่อนๆ ว่าจะเรียนไปหากินทางการพูด หรือการฉายหนังหรือ? (สมัยนั้นผู้คนยังไม่เข้าใจนิเทศศาสตร์เหมือนปัจจุบัน) แต่ปรากฏว่านิสิตที่จบจากแผนกวิชาส่งเสริมฯ ได้รับความก้าวหน้าเป็นหัวหน้ากอง รองอธิบดี อธิบดี มากมาย ผู้คนสงสัยว่าทำไมจึงเป็นอย่างนั้น แต่เมื่อมาพิจารณาแล้วจึงเห็นว่า วิชาที่เรียนนั้นเป็นวิชาที่อยู่ในหมวดความเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นส่วนมาก เพราะผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจในวิชาความเป็นผู้นำทั้งสิ้น

ต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการศึกษาด้านการบริหาร (MBA) ซึ่งก็มีวิชาลักษณะการเป็นผู้นำเป็นแกนหลัก ได้รับความนิยมนอกจากสาขาวิชาอื่นมาเรียนกันอย่างแพร่หลาย

เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2552 ผมได้อ่านหนังสือพิมพ์ “ไทยรัฐ” หน้าการศึกษา หัวข้อนำเรื่องนำวิตกว่า---**แฉเด็กไทย “แก่งแต่โกง-เสพเช็ทซ์-เล่นพนัน”---จูรินทร์---**“ห่วงประเมินผล ม.คุณภาพย่าแย •**ดึงมหาวิทยาลัยอย่างม่งแต่เชิงพาณิชย์ •จับปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรม •---**โพลพฤติกรรมวัยรุ่น ใช้ความรุนแรงทะเลาะวิวาท ตีกัน---ยาเสพติด---ตามเพื่อน---ต้องให้ความรัก เอาใจใส่ใกล้ชิดให้การอบรมสั่งสอนที่ดี

ถ้าเป็นการชกมวย ต้องถือว่าการศึกษาถูกชกอย่างกับพายุบูแคม ทั้งหมด เท้า เข่า ศอก ถ้าตั้งรับไม่ดีคงจะถูกน็อคเอ้าท์ พี่เลี้ยงต้องรีบวางแผนให้บุก และต้านคู่ต่อสู้ให้ได้ ไม่ชนะยกนี้ก็ต้องยกต่อไป สภามหาวิทยาลัยต้องตื่นตัว จะยังใจเย็น ยังไม่เป็นไร คงไม่ได้แล้ว มิฉะนั้นมหาวิทยาลัยคงต้องม้วนเสื่อกลับบ้าน

ผมพิจารณาเห็นว่า เราสอนสิ่งที่ไม่ถูกต้องให้กับศิษย์ ไม่ได้สอนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ต้องสอนให้เห็นว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรดี อะไรชั่ว อะไรบาป อะไรบุญ ซึ่งเป็นการพัฒนาร่างกายและจิตใจให้สูงขึ้น การสอนแต่มุ่งประโยชน์ส่วนตน จูงใจ เรียกร้องความสนใจ หรือเน้นความสำคัญของวิชา การชี้แต่ให้เห็นว่าจะใช้วิชาอย่างไรจึงจะได้กำไร หรือร้ายแรงเกิดประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด แต่ไม่ได้คิดถึงสังคมว่าจะได้ผลกระทบอย่างไรเป็นการสอนการเอาเปรียบสังคม ไม่คิดถึงผู้ที่ด้อยกว่า หรือผลกระทบด้านสังคมอื่นๆ

จึงทำให้ยิ่งเรียนมาก เรียนสูง ยิ่งเอาเปรียบผู้อื่นมากเป็นคนเห็นแก่ตัวมากขึ้นทุกที มุ่งแต่เงิน วัตถุประสงค์ คุณธรรมจริยธรรมจึงขาดหายไป เกิดปัญหาความไม่ยุติธรรม ปัญหาความขัดแย้ง ไม่ได้สอนความถูกต้อง ยุติธรรม ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การไม่ใจเร็วด่วนได้ การใคร่ครวญเหตุผล การมีสติยังคิดมีแต่ความรวดเร็วแข่งขันกันตลอดเวลาของลมหายใจเข้าออก เป็นเหตุให้มีนิสัยมูทะลุตุตัน แข่งขันแย่งชิงเกิดความรุนแรง ทะเลาะวิวาท เกิดผลกระทบอื่นๆ ตามมาอย่างมากมาย

อาจารย์ต้องกล้าต้องบอก ต้องชี้ให้เห็นว่า “แก่งแต่โกง-เสพเช็กซ์-เล่นการพนัน-สิ่งเสพติด” เป็นสิ่งไม่ดี ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่น่ารังเกียจ เมื่อไม่สอน ไม่บอก ไม่ตั้งข้อรังเกียจ ก็จะกลายเป็นเรื่องธรรมดา และเป็นสิ่งที่ถูกต้องในที่สุด

ต้องไม่ยอมรับหรือมีการประนีประนอม กับการทุจริต โกงกินเอาเปรียบสังคม โดยเฉพาะประเทศชาติ ประชาชน ไม่ว่าจะป็นทรัพย์สินเงินทอง ที่ดิน ทรัพยากรของส่วนรวม อาจารย์ต้องสอนว่ามนุษย์เราถ้า ต้องการมีชื่อเสียง ได้รับการยกย่อง มีชีวิตอย่างมีคุณค่าดีงาม ต้องทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและไม่ทุจริต

พระพุทธองค์สอนว่า ต้องมีการเสียสละส่วนตน มีเมตตากรุณาต่อกัน นั่นคือต้องทำงานด้วย **จิตสาธารณะ** คือ ต้องฝึกตนให้มีความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น เมื่อจะขึ้นลิฟท์ เราเคยกดปุ่มเปิด รอดูผู้อื่นที่จะไปกับเราด้วยหรือไม่ หรือรีบกดปิด แล้วทำเป็นมองไม่เห็นผู้ที่กำลังมา

เราต้องสอนนิสิตส่งเสริมฯ เราให้เกิดสิ่งที่ถูกต้องดีงามและมีสิ่งเหล่านี้ คือ

จิตอาสา ช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น (Service mind)

จิตกุศล มีจิตใจที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่คดโกง ตลอดไปจนถึงจรรยาบรรณบังหลวง

รู้จักการให้ “การเสียสละ” ขจัดการรับ การเอา อันเป็นต้นเหตุของการเห็นแก่ตัว ตัวกูของกู ของคุณผมก็จะเอาทำเข้าตัวให้น้อยที่สุด

ชี้ให้เห็นว่าการทำตามคำสอนของศาสนานั้น คือ สิ่งดี ทำดี ต้องได้ดีได้บุญ และมีโชคดีเสมอ

สอนให้ทำเพื่อส่วนรวม เพื่อชาติ เพื่อส่วนรวม เสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวมเป็นสิ่งดีไม่ใช่ คนโง่

มีความอดทน อดออม พอเพียง พากเพียร กตัญญูรู้คุณ

ไม่รังแก เอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า ต้องปฏิบัติเอื้อเฟื้อต่อคนชรา ผู้หญิง เด็ก มีเมตตาจิต ต่อทุกๆ คนสอนด้วยความกล้าหาญ ในความดี ไม่กลัวความ “เขย”

ถึงจะสวย หล่อ ร่ารวยเพียงใดแต่ ถ้ายังไม่ได้ปลูกฝังคุณธรรมข้างต้นแล้วจะมีชื่อเสียง หรือได้รับการยกย่องหรือมีชีวิตอย่างมีคุณค่าไม่ได้ เราสามารถทำนายอนาคตของทุกคนได้จากการกระทำของเขาเอง ต้องอบรมสิ่งที่ถูกต้องให้กับเด็กเสมอ

การอบรมสั่งสอนนั้น อย่าใช้ความรุนแรง ดุด่า ทุบตี หรือทารุณกรรมอื่นๆ แต่ต้องใจเย็น พูดสั่งสอนอบรมซ้ำไปเรื่อยๆ แล้ววันหนึ่งเขาจะคิดได้เอง กลับตัวได้เอง ใครจะว่าขี้บ่น จู้จี้อย่างไรก็อย่าไปท้อถอย เพราะความอดทนเป็นคุณสมบัติและหน้าที่ของผู้ที่เป็นครูบาอาจารย์อยู่แล้ว พ่อแม่ ครูบาอาจารย์ที่ไม่สั่งสอนลูก ไม่สอนศิษย์ในทางที่ดีที่ถูกต้อง ลูกศิษย์เสียคนมามากต่อมาก อย่างที่เราได้เห็นยกพวกทำไม่ดีกันอยู่ทั่วไป เป็นข่าวอยู่ทุกวันและจะมากขึ้น มากขึ้นทุกวัน เพราะการทำชั่วนั้นทำงานง่ายกว่าการทำดี

ความจริงในศาสตร์ทุกศาสตร์ได้บรรจุ คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ จรรยาบรรณไว้ในปรัชญาและวัตถุประสงค์ของวิชาแล้ว ผู้สอนต้องศึกษาและสอนให้ครบ คุณธรรม จริยธรรม ความถูกต้อง ต้องเพิ่มเติมเสริมเข้าไปด้วย จึงจะเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในวิชาที่ตนสอน

สมัยก่อนการเรียนชกมวย ฟันดาบ กระบี่กระบอง ครูผู้สอนต้องให้ผู้เรียนปฏิบัติญาณตน หรือให้สัจจะต่อครูผู้สอนก่อนว่า จะต้องไม่ไปรังแกผู้อื่น จะใช้เพื่อป้องกันตัวจากผู้ที่จะมาทำร้ายเท่านั้น ไม่ใช่การสอนให้เป็นอันธพาลหรือเป็นโจร ผลกระทบจากการสอนก็จะไม่เกิดขึ้นกับสังคม และนี่คือการสอนคุณธรรม-จริยธรรม แล้ว

ต้องสอนให้รู้จัก การให้ เสียสละ เอื้อเฟื้อ เพื่อจะได้ไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว คับแคบ แล้วจะหาความเจริญรุ่งเรืองไม่ได้

อย่าคิดว่าเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดา ใครๆ ก็รู้ สอนไปก็ไม่เกิดประโยชน์ แต่ต้องสอน ต้องพูดอธิบายทำความเข้าใจ จะเกิดประโยชน์ อย่างมากมายแก่นิสิตนักศึกษา รวมทั้งครูอาจารย์ผู้สอนด้วย

เมื่อนิสิตได้รับการปลูกฝังจิตอาสา จิตสาธารณะดังกล่าวให้ได้ก่อน จึงจะออกไปทำงานส่งเสริมหรือประกอบอาชีพอื่นได้ผล ที่เราต้องสอนและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมแก่นิสิตก็เพราะว่า “คนเราจะได้ดีเพราะมีธรรมเป็นเครื่องค้ำจุน”

งานของการส่งเสริมการเกษตร เป็นการให้ความรู้ให้การศึกษาแก่เกษตรกร (ธรรมทาน) สอนคนให้ช่วยตนเอง (Self Help) หรือช่วยคนให้ช่วยตนเอง (Help People to Help Them self) สอนให้เขาช่วยตัวเองได้

ถ้าเราเอาปลาไปแจกประชาชน ประชาชนก็จะกินปลาหมด แต่ถ้าสอนให้เขาเลี้ยงปลา เขาก็จะมีปลากินตลอดไป และสามารถนำไปขายมีรายได้จากปลาที่กว้างขวางออกไปนี่คือปรัชญาการส่งเสริมการเกษตร

การแก้ปัญหาต่างๆ ด้านการเกษตร ต้องไม่เพียงแต่ส่งสารและเผยแพร่ความรู้ หรือผลงานวิจัยออกไปเท่านั้น การลงไปสัมผัสเยี่ยมเยียนให้ถึงแก่นของปัญหา จนถึงปลายทางของปัญหา คอยเป็นเพื่อนให้คำแนะนำช่วยเหลือ ก็จะเป็นการทำหน้าที่ของงานส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ถ้าหากยังมีความเชื่อ และหวังในสิ่งต่างๆ ว่า ถ้าจะได้ทำอะไรให้ถูกทิศทาง และมีความพยายามแล้ว ผมไม่เคยคิดว่าจะมีอะไรที่สายเกิน ที่จะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาได้

ทุกมหาวิทยาลัยได้สร้างความมุ่งมั่น สร้างคำขวัญเพื่อเป็นธงชี้้นำการดำเนินการ ของอาจารย์ นิสิต นักศึกษา บุคคลากร ไว้แล้วเช่นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย “ให้จุฬาเป็นปัญญาของแผ่นดิน” มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ “สอนให้รักประชาชน” มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ “ศาสตร์ของแผ่นดิน” ฯลฯ สิ่งเหล่านี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นปรัชญาให้ทุกคนประพฤติปฏิบัติ มิใช่สร้างขึ้นมาเพื่อความโก้เก๋ หรือใช้เผยแพร่ไป เพื่อหาความนิยมเท่านั้นแต่ต้องมีความรับผิดชอบตามมาว่าได้ปฏิบัติให้เกิดผลดังกล่าวเพียงใด

นั่นคือ มหาวิทยาลัยรวมทั้งคณะภาควิชาต้องสร้าง

1. **ความก้าวหน้า** คือความก้าวหน้าทางวิชาการ เทคโนโลยี การเรียนการสอน หลักสูตร ฯลฯ
2. **ความเข้มแข็ง** คือความเป็นเลิศในด้านต่างๆ การแก้ปัญหาของสังคม ประเทศชาติ ต้องเป็นศาสตร์ของแผ่นดินให้ได้
3. **ความยอมรับ** ศรัทธาของประชาชน สังคม ด้านวิชาการ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ฯลฯ เป็นที่พึงของประเทศชาติได้
4. **ความเกื้อกูล** การช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างอาจารย์ คณะ ภาควิชา ไม่ใช่ต่างคน ต่างอยู่ ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกันซึ่งต่างกับการแข่งขันในเชิงชิงดีชิงเด่น ชิงชังกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน จึงเป็นสิ่งเกื้อกูลของคนหมู่มาก
5. **ความอบอุ่น มั่นคง มีสุข** อยู่กันอย่างมั่นคง ปลอดภัยปราศจากการกลั่นแกล้งต่อการดำเนินชีวิต ได้รับเกียรติ ยกย่องนับถือ เชิดหน้าชูตา มีชื่อเสียงเกียรติคุณ ได้รับการเลื่อนขั้นเลื่อนชั้นตามอัตราภาพ ไม่แบ่งพรรคแบ่งพวกโดยเฉพาะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง เป็นอย่างมากคอยกำกับการดำเนินงานอยู่เสมอ

ความเจริญก้าวหน้าของภาควิชาหรือมหาวิทยาลัยต้องประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ประกอบกัน จึงจะมีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมบูรณ์ ไม่ใช่ตึกที่สวยงามมากมาย เครื่องไม้เครื่องมืออุปกรณ์การสอนเท่านั้น แต่คุณภาพของอาจารย์ต้องมาเป็นลำดับแรก

ผมยังจำคำสอนของอาจารย์เมื่อครั้งไปเรียนที่สหรัฐ ท่านกล่าวว่า “Good teachers stand at the beginning of the University” หมายความว่า “อาจารย์เก่งต้องมาเป็นลำดับแรกของการตั้งมหาวิทยาลัย” ไม่ใช่ตึกหรือบริเวณที่สวยงาม

แม้แต่ลูกหลานเราก็ยังอยากให้เข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยที่มีอาจารย์เก่งสอน ฉะนั้นการคัดเลือกอาจารย์ที่เก่ง มีความรู้ ความสามารถสูงเข้ามาเป็นอาจารย์จึงมีความสำคัญมาก อย่าปล่อยให้อาจารย์เก่งๆ ลาออกก่อนกำหนด ต้องหาทางให้อยู่กับมหาวิทยาลัยนานๆ บางท่านก็ต้องจ้างต่อ

การบริหารที่ทำให้การศึกษาเสื่อมและล่าช้า

1. ผู้บริหารไม่เข้าใจปรัชญา วัตถุประสงค์ ภารกิจหลักของสถาบัน คณะภาควิชา
2. ผู้บริหารระดับสูงถึงไม่เข้าใจ ไม่ทำงานบริหารการศึกษา แต่เน้นหรือบริหารงานด้านอื่นมากเกินไป
3. คณะกรรมการการศึกษา ไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาวะความเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจ สังคม ของประเทศชาติ
4. ยึดมั่น ถือมั่น ในความคิดอัตตาธิปไตยมากกว่าประชาธิปไตย เล่นการเมืองในสถาบันการศึกษา มากเกินไป
5. ไม่มีความมุ่งมั่น ทุ่มเท ในการแก้ปัญหาของสถาบันการศึกษาพอ
6. ผู้บริหารมุ่ง มอง แต่ประโยชน์ด้านเกียรติยศ ชื่อเสียง ลาภสักการะ กำไรขาดทุน มากกว่าประโยชน์ด้านการศึกษา ที่จะเกิดแก่นิสิต นักศึกษาและสถาบัน
7. ไม่เอาใจใส่ ปรับปรุง พัฒนาองค์ประกอบของการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มักใช้การประชาสัมพันธ์และโหวต เพื่อการกลบเกลื่อน
8. ไม่มีการกระจายอำนาจ หรือกระจายอำนาจที่แท้จริง รวมทั้งขาดการสอดส่องควบคุม (Controlling & monitoring) ทำให้งานบกพร่องมาก ชงกั๊ง หรือบกพร่องโดยไม่เจตนา

เป้าหมายและพันธกิจ

ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ควรมีการตั้งเป้าหมายและพันธกิจในการสอน และพัฒนาภาควิชา และนิสิตดังนี้คือ

1. สร้างและพัฒนาภาควิชาฯ และนิสิตให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะตามมาตรฐานนานาชาติที่เหมาะสม
2. ค้นคว้าวิจัย บุกเบิกความรู้ใหม่ด้านส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร บูรณาการองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดสาธารณะประโยชน์แก่สังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม
3. ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่สาธารณะ พัฒนาสังคมไทยไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ตามแนวทางส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร
4. เสริมสร้างนิสิตให้เป็นบัณฑิตที่สามารถพึ่งพาและดำเนินวิชาชีพ และครองตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีคุณธรรม จริยธรรมเป็นหลักและพื้นฐาน
5. สร้างกิจกรรม “จุดประกาย” “ป่มเพาะ” “สร้างค่าความรู้” เพื่อสานฝัน ถ่ายโอนองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ ให้กิจกรรมลงลึกและกว้างขวางในเนื้อหาของวิชา เพื่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกับสังคม
6. ทำนุบำรุงและสืบสานวิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความดีงาม นำสังคมและประเทศชาติที่ยั่งยืนมั่นคงตลอดมา ให้ผสมผสานกับวิชาการด้านส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร อย่างมั่นคงตลอดไป

เนื่องในโอกาสที่ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ครบรอบ 25 ปีของการก่อตั้ง ผมจึงขออาราธนาคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ได้โปรดดลบันดาลให้ข้าราชการ พนักงานเจ้าหน้าที่ในภาควิชา เจริญด้วยสติปัญญา เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนามหาวิทยาลัย และประเทศไทย ให้เจริญวัฒนาสถาพรยิ่งๆ ขึ้นตลอดไป

วิจิตร ฮาวะกุล

๒๕ ปี ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร